

Ulazimo u novu godinu rada. Naš stari program ostaje. Ne mijenjamo ga, jer je ispravan i dobar. Provdjati ćemo ga samo s većim oduševljenjem, prođubit ćemo ga i proširiti. List će ove godine biti još bolji i zanimljiviji.

ISTRA

Potrebna nam je pomoć onih, koji list čitaju. O njima ovisi opstanak ovog lista. Pored dosadašnjih pretplatnika treba nam još 1000 novih. Tu hiljadu novih treba okupiti. Razmišljajte o tome! Radite na tome!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Crkva u Julijskoj Krajini i talijansko jedinstvo

Pred sam Božić dogodila se u crkvenom i nacionalnom životu Julijske Krajine važna promjena, koja ulazi u okvir one politike, koju u našim krajevima provodi Italija već toliko godina. Provedene su neke mjere na polju crkvene organizacije: učinjen je još jedan korak dalje na zajedničkom putu, kojim su pošli Vatikan i Mussolini u radu na asimilaciji Julijske Krajine i na stvaranju talijanskog nacionalnog jedinstva.

Dne 23. decembra, dan pred Badnjakom, objavio je službeni list goričke nadbiskupije »Giornale Ufficiale« dva dekreta, koje je izdala »Congregazione concistoriale«. Ta se dva dekreta odnose na organizaciju biskupija Julijske Krajine. Prvi dekret, koji nosi datum 25. novembra, fiksira neke stvari formalne naravi, jer određuje, da se ljubljanska i krčka biskupija odlikuju iz kompetencije goričke crkvene provincije, kao što su već ranije teritorijalno odijeljene. Od sada će te dvije biskupije potpadati direktno pod Svetu Stolicu i neće s nikakvom drugom biskupijom tvoriti posebnu Provinciju. Taj je dekret dakle sasvim formalne naravi, jer znamo, da je veza između biskupa u Julijskoj Krajini i onih u Krku i Ljubljani već davno prestala, a naročito po smrti dra Sedeja. Važniji je međutim drugi dekret. Taj drugi dekret, s datumom od 15. decembra, kaže:

»U povodu odijeljenja, koje je uslijedilo između ljubljanske i krčke biskupije i goričke metropolitije i u povodu njihovog direktnog podvrgnuća Svetoj Stolici, te uzevši u obzir da tako reducirana Gorička Crkvena Provincija (sa dvjema biskupijama, koje joj potpadaju, trčanskom i porečkom) ne bi mogla korisno slaviti Biskupske Konferencije i Provincijalni Koncil. Sv. Otač, u audijenciji od 25. novembra ove godine, dobrohotno se je udostojao odlučiti, da nadbiskupija u Gorici, sa biskupijama, koje joj pripadaju, moraju učestvovati na Konferencijama i u Koncilu Patrijarhata u Veneciji (»donec Sancta Sedes aliter disponat«) dok Sveta Stolica ne odredi drugačije.«

To, što taj dekret kaže već je samo po sebi dosta jasno i naši bi čitatelji shvatili ispravno i bez posebnog tumačenja. Da bi međutim što vjernije i nepristranije prikazali zamašaj tog dekreta i njegovo pravo značenje, citirat ćemo što u povodu toga piše gorički katolički tjednik »Idea del Popolo«, koji izdaje zapravo gorička nadbiskupija. U svom komentaru taj list kaže doslovno ovo:

»Bulom »Quo Christi fideles facilius« od 10. februara ove godine, kojom su se pripadale goričkoj nadbiskupiji dva dekanata, idrijski i vipavski (koji su ranije pripadali ljubljanskoj biskupiji), i s dispozicijama, koje su sada proglašene, fiksiran je administrativni uređaj naše Nadbiskupije. I ako prvi dekret nije ništa drugo nego logična posljedica promijenjenih državnih granica, ratifikovanih mirovnih ugovora i konkratistih sporazuma, mi pozdravljamo drugi dekret Svetog Oca ne samo s dužnom pokornošću prema najvišem autoritetu, nego i uistinu s oduševljenjem u duši. Pred najvećim interesima Crkve i pred oportunom i potrebnom fuzijom crkvene aktivnosti, u vezi i tijesnom kontaktu s čitavim episkopatom venetske krajine, papinska odredba o stvarima nam vidike novih horizonata, novih koncepcija religioznog života u sve većem jedinstvu i sve većem susjedstvu s Rimom. Nekoje su zapreke među braćom bile podignute samovoljom ljudi i političkom suđbinom, a te su zapreke bile neracionalne i morale su biti srušene: to je produkt vremena. Male stvari moraju dati mjesto velikim stvarima, partikularizmi ostavljaju mjesto univerzalnosti. Crkva, koja je vječno mlada, ne dozvoljava kristalizacije preživjelih koncepcija. Fuzija julijskog episkopata s venecijskim episkopatom, pod egidom slavnog plamena Lava Sv. Marka, koju je želio Papa, i koju su tražile nove struje života i aktivnosti katoličke, bit će bez sumnje jedno dobro i označiti će jednu prekretnicu historijske naravi u novoj epohi. Poslije četiri stoljeća bolnog i uvredljivog otcijepljenja vraćamo se ponovno pod velika krila Markovog Lava, a u Patrijarhatu Venecije mi vidimo utjelovljenje — preko ortodoksije sjedišta u Gradežu — slavnog biskupovanja biskupa Mohora, Hromacija i Paulina Akvilejskog.«

U ovom komentaru lista »Idea del Popolo«, koji je diktirao biskupski administrator Sirotti, nedostojni nasljednik velikog Sedeja, jasno se nazire politička pozadina dekreta, koji određuje, da se gorička, trčanska i porečka biskupija podvrgavaju vene-

STOTINU ARETACIJA U JULIJSKOJ KRAJINI

Vijest agencije »Informazione Italiana«

U svom posljednjem biltenu od 1. januara agencija »Informazione Italiana« javlja pod gornjim naslovom slijedeće:

Julijska Krajina, koja je specijalno tučena velikom mizerijom i fašističkim nasiljem, dala je već do sada vrlo veliki broj uhapšenih i osuđenih od Specijalnog Tribunala. Razvijajući najdivljačkiji teror, fašizam se nadao, da će »fašistizovati« stanovništvo te pokrajine, ali ekonomska situacija je jača od fašističke volje i Ducea

i njezine se katastrofalne posljedice jako osjećaju. Pod presijom te bijede radnici i intelektualci se pokreću, s odlukom da ubrzaju kraj jednog režima, koji je kriv da je narod gladan i koji je provodi najteži politički teror. Zato fašizam provodi u Julijskoj Krajini brojna hapšenja. U novile vrijeme pohapšeno je u Vipavskoj dolini, Krasu i Istri oko stotinu ljudi. Među uhapšenima je i dr. Carlo Nobile, bivši socijalistički načelnik Kopra.

ARETACIJE V SV. PETRU

Divjaške metode

Št. Peter na Krasu, decembra 1933. (Agis.) — V pondjeljek 11. t. m. so aretirali v Drskovčah 3 jugoslov. državljane in sicer 21 letnega Alojza Sterleta, 31 letnega Antona Paveliča in 31 letnega Kraševca Franca. Obenem s njimi je bil aretiran tudi domačin Jože Kebrov iz Drskovč, star 25 let. Aretiranci so osumljeni tihotapstva. Še na mestu aretacij so jih neusmiljeno pretepli, natezali ušesa in vla-

žili bose po snegu. Popolnoma onemogle so vkleplili in jih na policijskem avtu odpeljali v Št. Peter. Tu so jih vnovič pretepli s puškimi kopiti do nezvesti. V Št. Petru jih niso pridržali, temveč so jih odpeljali že naslednji dan. Kam, ni znano. Ti primeri posurovelosti gotovo ne kažejo, da bi bili fašisti upravičeni zgražati se nad balkanskimi metodami.

ARETACIJE V DEKANIH

Dekani, 20. decembra 1933. (Agis.) — Prve dni t. m. so aretirali Franca Ivančiča, starega 25 let iz Gabrovice, št. 5, ki je bil politično osumljen. Več aretacij je

bilo istočasno izvršenih tudi v okoliških vaseh. Vzroki aretacij in imena aretirancev do zdaj še niso znana.

DVE ARETACIJE V KNEŽAKU

Zaplenitev slo venskih knjig

Št. Peter na Krasu, decembra 1933. (Agis.) — V Knežaku so v soboto, 2. t. m. aretirali mizarja Jožeta Černetiča. Tako po aretaciji in temeljiti hišni preiskavi so ga odpeljali v bistriške zapore. Drugega dne se je zgodilo isto s Knežanom Jožetom Slavcem, starem 28 let, ki je bil še pred nedavnim obsojen, z nekaterimi drugimi, na denarno globo radi slo-

venskega petja. Obema so pri preiskavi odvzeli več slovenskih knjig. Cesa so bili osumljeni, ni znano.

Šentpeterska in knežanska okolica izgleda kot v obsedenem stanju. Karabinerji, financa in milica krožijo noč in dan po vaseh in cestah v pomnoženih patroljah (ne manj kot pet), oboroženi od nog do glave in strahujejo naše ljudi.

MISTERIJOZNA ARETACIJA U VODICAM

Vodice, decembra 1933. — Među onima, koji su se na našoj Čičariji prodali za Judin groš i koji su bilo javno bilo tajno podupirali fašizam protiv svog naroda bio je i trgovac Ribarić. On se međutim u posljednje vrijeme, poslije smrti Ivana Juriševića, naglo promijenio, kao da se pokajao... Ali najednom je nestao. Bio je uhapšen i odve-

den je a da se ne zna kamo. Zatvorili su mu gostionu i trgovinu, a njega nema. Rodbina ga traži na sve strane, a osobito se za njega zauzeo trgovac Fakin iz Livada, kojemu je Ribarić ujak. Fakin uživa veliki ugled kod vlasti, ali ipak ni on nije o njemu mogao ništa da dozna.

MILICIJONER I PORESKI EKSEKUTOR UBIJENI U HERPELJAMA

Buzet, januara 1934. — Dne 14. decembra dogodio se u Herpeljama slučaj, koji je izazvao veliko zaprepaštenje među fašistima. Tamo je ubijen fašista i poreski eksekutor Vivoda, star 55 godina. On je bio toga dana u Podgorju i kad se vraćao bio je napadnut od Vladimira Metile, starog 26 godina iz Podgorja. S Vivodom bio je gostioničar Barut iz Podgorja i on

je bio napadnut od Metile. Vivoda je pao pogoden iz revolvera, a Barut je ranjen kosirom po vratu i licu. Vivoda je pao na mjestu mrtav, a Barut je odvezen u bolnicu. Metila je uhvaćen. Fašisti su priredili Vivodu velik sprovod i održali su mu govori iz kojih se može razabrati, da koperski fašisti smatraju da je to umorstvo s političkom pozadinom.

U NOVOU GODINU RADA

upućujemo se sa starijim programom i novim oduševljenjem. Na izgled ništa ne obnavljamo i sve ostaje kako je i do sada bilo. Ali stvarno kanimo u ovoj godini da probujemo i proširimo našu akciju.

Štirnimo tešku i opasnu organizaciju naše informacione službe u Julijskoj Krajini. Najveću brigu posvećivat ćemo toj grani naše publicističke akcije. U ovoj godini nastojat ćemo da povežemo s listom i one krajeve, koji su se do sada slabije javljali da bi naše informacije o teškom životu našega naroda pod Italijom bile potpunije.

Posvećivat ćemo i nadalje veliku pažnju našem emigrantskom životu. Naš list bit će ogledalo naše emigrantske aktivnosti. A pored toga baviti ćemo se i svim onim ostalim pojavama koje su nas i do sada interesovale. Sistem našega rada pokazao se dobrim, a broj naših saradnika, koji je tokom prošle godine narasao garantuje nam da će list biti šaren, zanimiv i privlačiv.

Potrebno je, međutim, da nas u tom našem nastojanju podupru oni, koji list čitaju, jer o njihovom podupiranju ovisi opstanak lista i uspjeh naše akcije. Pretplatnici neka obnove pretplatu i neka upućuju svoje prijatelje da se pretplaćuju.

Za opstanak lista, prema dosadašnjim iskustvima pored onih pretplatnika koji postoje, treba još 1000 novih.

Upozoravamo na to naše prijatelje i najavljujemo akciju za okupljanje tih novih 1000 pretplatnika.

POLICIJSKI TEROR NA GORIŠKEM

Verodostojne priče.

Gorica, decembra 1933. (Agis.) — Iz Rihenberka poročajo, da so mladeniči, aretirani 25. septembra t. l. in sicer: Križman Andrej, Piščanc I., Zgonik F. vsi trije iz Cvetoš, Sever Andrej iz Podgrada, Čeborn in Pečenko iz Polja in Birs Viktor iz Birs, še vedno v preiskovalnem zaporu. Pričakujejo pa, da se bo vršila obravnava tekom januarja. Koncem oktobra so bili pozvani v Gorico in zaslani kot priče domačini Vidmar Ludvik, Vidmar Franc — bivši milicnik — in Fr. Mišel. Kaj so priče izjavile, ni znano, pač pa kroži po Rihenberku govorica, da je Vidmar Fr. rekel, ko se je vrnil iz Gorice: »Če bom moral pričati pred onimi sedmimi, bom težko govoril! To je pač znak, da so morale priče govoriti neresnico, ki obtežuje aretirance.«

OSUDE ZBOG BIJEGA PREKO GRANICE

Gorica, januara 1934. — Sud u Gorici osudio je na tri mjeseca zatvora i 2000 lira globe Jakoba Miklavčiča starog 21 godinu, Viktora Pavšiča, starog 20 godina, Bevka Tomaža, starog 19 godina i Antona Zalca, starog 55 godina, a na dva mjeseca zatvora i 1334 lira globe Filipa Filipiča, starog 18 godina i nekog Jereba. Osuđeni su zato, jer su bez putnice prešli granicu.

SPOMENIK RENEGATU KERŠEVANJU.

Sv. Petar, na Krasu, januara 1934. — Ovdje je prošlog mjeseca otkriven na najsvečaniji način, u prisustvu vrhovnog komandanta čitave milicije Terruzzija i mnogih visokih funkcionera, spomenik milicioneru Kerševanju, koji je bio ubijen 1926. kad je na prozor kasarne pogričane milicije od nepoznatih lica bila postavljena bomba, koja je eksplodirala.

rotti oduševljava »velikim krilima Lava Sv. Marka«, pa čak dok ni Pula nema odvažnosti, da se pokazuje nezadovoljnom, trčanski »Piccolo« iskorišćava onu konačnu frazu Papinog dekreta, gdje se kaže, da te odredbe važe, dok »Sveto Stolica drugačije ne odredi« i konstatuje, da su te odredbe privremene naravi, da tako neće ostati trajno. U broju od 24. decembra 1933 »Piccolo« donosi članak, u kojemu već u naslovu kaže, da su to samo privremene mjere, koje idu za postepenim sredjivanjem biskupija u Julijskoj Krajini. U tom se članku kaže, da je Trst historijski centar crkve u Julijskoj Krajini i da se u njemu mora podignuti metropolija, koja će okupljati sve biskupije Julijske Krajine. U tom se članku uporno ističe provizornost Papine odluke i podržavaju se dobre nade, da će se na koncu stvariti ipak riješiti u korist Trsta, jer je samo to »u interesu Crkve i Države«.

Ovo pisanje »Piccola« interesuje nas, ali je to sve sporedne naravi. Može se nas veseliti kao znak, da akcija, koja je uperena protiv našeg naroda ipak ne uspijeva tako lako i da izazivlje trzavice i među njima samima, ali ipak pred očima nam je ono glavno, a to je, da je ovim dekretom, o kojem govorimo, učinjen ipak još jedan korak dalje na putu asimilacije naše Julijske Krajine (im)

Prijetnje roditeljima djece, koja polaze školu u Jugoslaviji

BIJESAN NAPADAJ PULJSKOG LISTA
»CORRIERE ISTRIANO«

Pula, januara 1933. — Roditelji, koji imaju svoju djecu na srednjim školama u Jugoslaviji bili su i do sada cilj bijesnih napada fašističke štampe i represalija fašističkih vlasti. Ti roditelji teško ispustaju sreću svoje djece. Učinili su ono, što im je srce kazivalo, poslali su svoju djecu u narodne škole preko granice, kad im nije dano, da ih šalju u škole na našem jeziku u Istri.

I zato moraju da snose osvetu nasilnika, koji u tome vidi antitalijansku politiku i demonstraciju protiv talijanstva Julijske Krajinke.

Dne 6 decembra izišao je u puljskom »Corriere Istriano« opet jedan članak, u kojem se oštro napada te roditelje. U velikom uvodnom članku za povod toga napada uzimlje se blagoslov temeljnog kameana za ženski konvikt u Krku, koji je obavljen 12 novembra. Puljski list vidi u tome antitalijanski gest, jer se taj konvikt otvara u prvom redu za djecu izbjeglice iz Istre, koja polaze krčku gimnaziju.

Puljski »Corriere« u uvodu svog članka kaže, da je krčka gimnazija otvorena 1923 i da je ta gimnazija izgrađena talijanskim novcem. Svota, koju je sastavio krčki talijan Antonio Candusso, koji je umro u Trstu 1917, a koja je bila namijenjena za gradnju talijanske gimnazije u Krku, poslije Rapallskog ugovora, bez obzira na želju pokojnika, iskorištena je za gradnju hrvatske gimnazije. Tako piše »Corriere«.

Taj list nadalje tvrdi, da hrvatska gimnazija u Krku nije bila potrebna, jer je blizu Senj i Sušak, u kojima postoje gimnazije, nego se je htjelo u tom dijelu Istre, koja je pripala Jugoslaviji podijeliti gimnaziju za Istru, koja je pripala Italiji.

Puljski list kaže, da su na beogradsku vladu djelovale irendentističke i antitalijanske organizacije i da je zato ta krčka gimnazija podignuta i od privatne i nepotpuno podignuta na državnu i punu gimnaziju.

»Corriere« kaže doslovno ovo: »Gimnazija na Krku morala bi biti podijeljena u prvom redu od dječaka i djevojčica iz Julijske Krajinke, koje tajno bježe u Jugoslaviju. Postoji čitava jedna organizacija, koja je razgranjena u Julijskoj Krajini, a kojoj je cilj, da omogućava to tajno bježanje djece. Poznato nam je i to, da agenti te organizacije, koji se nalaze u Julijskoj Krajini djeluju na roditelje, na siromašne porodice na selima, da šalju djecu preko granice. U većini slučajeva roditelji, koji nasljedaju tim agentima nisu svjesni sudbine svoje djece i padaju u zamku, i to većinom s ekonomskih razloga. Djeca, koja jednom pobjegnu tajno preko granice ne mogu više da se vrate u Italiju, a u Jugoslaviji su podvrgnuta jednom specijalnom antitalijanskom odgojnom režimu. Taj odgoj ima kao cilj podržavanje umjetnog i glupog problema jugoslovenstva Julijske Krajinke. Taj je odgoj osnovna zadaća krčke gimnazije. Prema ovome što iznosimo i u Istri dakle djeluju agitatori jugoslovenskog irendentizma i nije od danas ta pojava nego već godinama ti agitatori skupljaju djecu u talijanskim granicama, da ih šalju u Jugoslaviju.

Ne manje nego četrdeset dječaka i djevojčica iz Istre polazi gimnaziju u Krku, na tom krvavom parčetu Istre pod jugoslovenskim gospodstvom. To je žalosna istina, i mi smo dužni da reagiramo na svaki način protiv tog iznulta za naš prestiž, našu snagu i svetu uspomenu onih, koji su pali za oslobođenje ove plemenite zemlje. I ako je dozvoljeno, da se izvrši prevara na štetu nedotaknive volje jednog pokojnika i da se podiže jugoslovenska gimnazija umjesto talijanske u Krku, ne može ipak biti dozvoljeno, da talijanski građani ostavljaju svoju djecu volji agenata, koji šire mržnju protiv naše Domovine. To je pitanje narodnog dostojanstva i narodne obrane.

Mi tražimo, da se identifikuju jedan po jedan ti roditelji, čija djeca polaze škole preko granice, da se vidi ko su ti roditelji, gdje stanuju, što rade i kako žive. Svakako, u tom će slučaju doznati čudne stvari. Opazit će se, da nekoji od tih roditelja uživaju čak i penzije, koje i suviše milostivo dijeli talijanska vlada. Nekoji od njih možda su u nekoj službi ili imaju neku trgovinu, koja se podržava talijanskim novcem. Svi ti roditelji jednom rječu živu od novca ili od rada, koji im je osiguravan od Italije. A umjesto zahvalnosti, ti loši roditelji šalju svoju djecu u jugoslovensku gimnaziju na Krku, gdje se odgađaju u mržnji protiv Italije. Treba dati do znanja tim roditeljima, koji čine nasilje nad dušama svoje djece i koji truju te duše, da njihova igra ne može biti tolerirana.

Mi smo milostivi, to je istina, ali ne želimo to biti do mjere, da nas izigravaju četiri svinjara (quattro porci). Mi tražimo da ti opasni građani, koji su neprijatelji Italije budu identifikovani i da se stave u takvo stanje, da ne budu štetni svojoj djeci i prestižu Italije kao civilizovane i jake nacije. Mi ćemo im dati putnicu, ako to žele, ali dok žive u Italiji kao talijanski građani, dok jedu i oblače se talijanskim lirim, a ne gadnim dinarom, oni potpadaju pod sve dužnosti koje obavezuju Talijane. Oni moraju u prvom redu da vode računa o integritetu slavnog nacional-

KARABINJERI TERORIŠU MAJKU UMORENOG JURIŠEVIĆA

Strahovite metode nasilnog sistema

Vodice na Čičariji, decembra 1933. Fašističke vlasti pokušavaju da preko svojih ljudi rašire u narodu mišljenje, da se Ivan Jurišević, koji je u trščanskim zatvorima umoren, sam ubio, to jest da se objesio. Izmišlili su jednu krajnje podlu laž, da bi pomeli narod i da bi ogorčenje, koje u narodu vlada, ublažili. Metode, kojima se fašizam služi prelaze sve granice i moraju da izazovu gadjenje. Laži fašističkih vlasti međutim ne pale i naš narod se ne da zavarati, jer je uvjerenje o njegovoj mučeničkoj smrti nepokolebivo.

Oni, koji su prisustvovali pogrebu u Trstu znadu, da je tijelo pokojnog Juriševića bilo sve polomljeno, a po rebrima je bio sav isprebijan i izrezan. Po tim ranama očito se vidjelo, da je morao biti mučen, jer takvi tragovi ne ostaju od vješanja. To je bila grozna prisilna smrt, a ne samovoljne vješanje. Čitavo njegovo tijelo bilo je od nasilnika oprano sa špiritom, da bi nestale crne mrlje, koje su mu ostale od mučenja, ali to nije uspjelo sasvim. Hijen su htjele da izbrišu svoje tragove, ali im to nije uspjelo. A htjeli su da zametnu trag mukama i samim pogrebom. Po izjavi koju su dali majci pokojnog Juriševića, on je umro 20 novembra, ali po izjavama nekih njima pouzdanih ljudi saznavamo, da je poginuo već 18 novembra. Za njegovu smrt ne bi se bilo niti doznalo, da ga nije u mrtvačnici opazio jedan čovjek, koji ga je poznao i to 22 novembra. Kad je 23 novembra njegova stara mati došla sva shrvana od bola da ga

traži ispočetka nisu htjeli da ga pokažu i tek na njezina očalna zapostaganja pokazali su joj sina i ona mu je ovojima zavela izmrcvareno mrtvo tijelo.

Glas o smrti Ivana Juriševića pronicela se kao munja po čitavoj Julijskoj Krajini i izazvala je veliko ogorčenje i strahovitu mržnju protiv nasilnika. Rezultati su vrlo nepoćudni fašističkim vlastima, pa su fašisti počeli terorizirati naš narod u Čičariji, naročito one ljude, za koje misle, da se s najvećim gadjenjem izražavaju o tom groznom nasilju. Prije se strahovito svakome, a pogotovo onima, koji su najbliži porodici Jurišević, pa su čak došli i u kuću Ivanove majke i zaprijetili joj, da ne smije više ni jednu riječ reći nikome o smrti svoga sina, da ne smije govoriti da je bio umoren, nego da mora svakome reći, da je dobrovoljno počinio samoubojstvo. Stara je mati plakala kad joj je karabinjerski brigadir to starici strogim riječima govorio, prijeteci se, a kad mu je rekla, da ona ne može da govori ono što nije istina, brigadir je zaprijetio toj starici ženi slomljenoj od bola, da će i ona svršiti kao i njezin sin, ako se ne pokori ovoj želji.

Ovim gestom groznog i nasilnog karabinjerskog brigadira zadan je toj ubogoj starici ženi, koja je toliko već pretrpjela. Još veća bol i njezine su muke takve, da u našim selima vlada mišljenje, da je to sve, što ona podnosi tako grozno, da neće preholjeti, jer je to stara slaba žena koji nije u stanju da se bori s groznim jednim krvavim sistemom,

PRIMORSKE MATERE UBIJAJO!

Posledice obsodbe košanskih fantova

Košana, decembra 1933. (Agis.) — Božićna števika našega lista je poročala o obsodbi šestih mladeničev iz Košane, od katerih sta bila dva obsojena celo na 4 leta ječe. Ta nepričakovana obsodba je zadela domačine, zlasti teško pa sorodnike obsojencev. Mati Toneta Martinčiča (Simacovka) je obolela takoj po sinovi aretaciji. Zdravnik, ki je bil poklican k bolnici, je ugotovil, da ji je srce od žalosti toliko oslabilo, da je izključeno skoro vsako upanje za okrevanje. In res, komaj je prišla vest o sinovi obsodbi, je že ni bilo več

med živimi. Ženica, stara okrog 60 let, ni prenesla krivične obsodbe edinega sina.

Martinčičevo premoženje, ki ni bilo brez dolga, kot ni nobeno več v naši fari, je v teh težkih časih ostalo brez gospodarja in brez delavcev.

Stradiot Jože, drugi izmed šestorice, obsojen na 4 leta ječe, tudi brez starice, že del časa boleha, radi česar ni mnogo upanja, da bo prenesel vse težkoče in nesnage italijanskih ječ. Njegova domaćija je zapisana propasti. — Tako pijejo kri nam in naši zemlji.

MILICIONERSKE PATROLE U POGRANIČNIM PLANINAMA POD SNIJEGOM

»Piccolo« veliča veliku požrtvornost pograničnih milicionara, koji love one, koji tajno bježe u Jugoslaviju

Trst, januara 1933. — U trščanskom »Piccolu« izišao je članak, u kojem Carlo Tigoli opisuje na vrlo dramatičan način veliki heroizam fašističke milicije, koja čuva granicu. Naročito opisuje akciju patrole po noći, kad je straža najpotrebnija, jer se po noći upućuju prema granici oni, koji bježe u Jugoslaviju bez putnica, isto tako iz Jugoslavije dolaze oni, koji žele da se vrate u svoja sela. Sad, kad je snijeg u pograničnim planinama pogotovo su prilike »pogodne« za takve bjegove preko granice, a to milicioneri znadu, pa zato sad tim strože čuvaju granicu.

Ph onome što Tigoli piše, oni su pravi »lafovi« u svom poslu. Izgledalo bi da je njihov idealizam nepresušiv i da im je fašističko srce tako toplo, da ga nikakav led ne može prestrašiti. Oni ko divlji mački vrebaju u snijegu i ledu iza stabala s karabinkom u rukama, spremni da pucaju i da spasavaju Italiju od onih, koji krše njezine zakone. Zastavljaju svakoga, istražuju legitimacije, pretražuju ljude, koje susreću i ako je potrebno vezuju i vode u haps. Oni su heroji...

Medjutim, kako Tigoli laže i kako je njegovo veličanje montirano vidi se naj-

bolje po završnoj misli: kad se milicioneri poslije patrole vraćaju u svoje stražarnice, prvi pogled pun poštovanja i odanosti upućuju Mussoliniju, koji na slici gleda na svoje junake... Ako je sve istinito kao to...

Ti su milicioneri u stvari gladni psi, koji gaze teški planinski snijeg za nadnicu i u patroli psuju i sve je njihovo herojstvo u tome da svoj bijes i svoju osvetu, zbog tog gadnog života u planinama pod snijegom, iskaljuju nad našim golorukim i bijednim čovjekom.

U opisu Carla Tigolia ima medjutim ovaj detalj, koji bilježimo naročito:

U patroli milicioneri susreću saone sa tri osobe. Dva muškarca i žena. Najbolje je mjesto u saonama zauzeo debeli gospodin, koji, kad se približio milicionerima, pozdravlja rimski, dizanjem ruke. Crne košulje odgovaraju na pozdrav i idu dalje. Poznaju tri putnika. Gospodin u žutim rukavicama, koji je pozdravio fašistički, to je načelnik iz Žiri, male općine preko granice u Jugoslaviji, koji često dolazi u Idriju da kupuje stvari... On pozdravlja — rimski.

NOVE STROGE MJERE NA GRANICI

Upozorenje dvovlasnicima na talijanskoj granici

Rijeka, januara 1934. »Vedetta d'Italia«, koja izlazi na Rijeci, donijela je prošlih dana upozorenje dvovlasnicima na talijansko-jugoslovenskoj granici. Upozorenje ističe, da je potrebna posebna dozvola vojničkih vlasti za prelaz granice. Zakonske odredbe su vrlo stroge. Član drugi spomenutog zakona veli, da je u svim općinama na granici zabranjeno postavljati električne vodove, bušiti zemlju, vaditi kamenje, postavljati vodovodne cijevi itd, bez prethodne dozvole vojničkih vlasti. Vojnička vlast može u slu-

čaju potrebe porušiti bez njene dozvole podignute zgrade i uopće građevna djela. Tko se ogrješi o ove propise, kažnjava se sa globom od 500 do 5.000 lira, a u težim slučajevima do 6 mjeseci zatvora. Ovi propisi vrijede i za jugoslovenske državljane, koji imaju svoj posjed s one strane. Ove mjere uvodi Italija uz granicu iz političkih razloga, ali i zato, da bi ratni radovi, koje izvodi uz granicu bili što tajniji i da bi se zemljišta i zgrade, koje su potrebne, mogle što jeftinije uzimati...

KAKŠNE PASTI NASTAVLJAJO

Postojna, decembra 1933. — (Avis.) Posestniku Ludvika u Gredilu iz Ratečevog brda sta 6 o. t. m. naredila hišno preiskavu dva financa agenta. Preiskava je bila sicer negativna in nista dobila niti najmanjšega znaka o kakšni tihotapski žganjekuhli, vendar sta odvedla s seboj u Bi-

strico gospodarja in hlapca. Med potjo sta agenta na Topolcu peljala aretiranca v gorastilno in ju napajala z žganjem toliko časa, da sta ju popolnoma opijanila. Misllila sta, da bosta iz opijanjenega Grila lahko izsilila kakšno izjavo, ki bi jima služila za ovadbo, pa se jima tudi to ni posrečilo.

šno necivilizovano i nehumano, da bi svaka riječ komentara samo ublažavala onaj dojam, koji se dobiva kad se pročita ovaj fašistički original pun divljačkog bijesa, koji se iskaljuje nad onima, koji su slabi i nemoćni i koji nisu u stanju da se brane. Žrtvovali smo malo više prostora za izvađak iz toga članka, da ostane kao dokument iz jednog vremena, kad je jedan narod trpio paklene muke i kad je Italija u ludom jednom pijanstvu počela naglo da silazi sa svojeg slavnog vrhunca.

POLICIJSKI PSI U SLUŽBI POGRANIČNE POLICIJE

Zadaća pasa na pograničnoj stanici u Postojni: traženje putnika, koji se voze pod vagonima...

Trst, januara 1933. — Već je »Istra« pisala o tome, da je fašistička pogranična milicija uvela u službu specijalizovane pse, koji love ljude, koji bez putnice prelaze granicu. Sad su takvi psi uvedeni i na pograničnim stanicama. U Postojni dva policijska psa na lancu njuše sve vagone i traže pod vagonima tajne putnike, koji se izvirgavaju tako napornom i opasnom putu, da bi prešli granicu bez putnice. U posljednje vrijeme bilo je otkriveno više takvih putnika. Psi su uvedeni zato, jer agenti nisu imali kuraže, da se približe tim tajnim putnicima. Psi ih bijesno napadnu, izgrizu i svladavaju, a agenti ih onda vezuju i vode u zatvor...

FAŠIZAM SE JOŠ UVIJEK BORI S REVOLUCIONARNIM ANTIFAŠIZMOM.

Cifre, koje to potvrđuju.

Na koncu godine, kad se pravi bilanca svega, što je u godini koja prolazi učinjeno, agencija »Informazione Italiana« sakupila je podatke o radu talijanske policije i Specijalnog Tribunala, pa konstatuje, da je antifazizam u Italiji vrlo aktivan, jer je fašizam u prošloj godini imao s njima mnogo posla.

Pred Specijalnim Tribunalom održano je 20 procesa protiv antifazista, a podijeljeno je ukupno 417 godina zatvora. U konfinaciju je lanjske godine poslano oko 600 ljudi, a u zatvorima čeka proces ili konfinaciju oko 750 ljudi.

Broj onih, koji su lanjske godine uhapšeni i pušteni, nakon kraćeg boravljenja u zatvoru, ne može se ustanoviti, ali može da se kaže, da se taj broj penje u hiljade i hiljade.

S »CARTA D'IDENTITA« SO NAŠI VARNI!

St. Peter na Krasu, decembra 1933. (Agis.) — Kljub pravilni izkaznici o istovjetnosti so dne 7. t. m. v Palčju aretirali Rudolfa Valenčiča iz Ratečevog brda, ko se je vračal domov. »Snoparji« (tako imenujemo milicnike) so ga odvedli pred kapitana in ga izpustili šele, ko so dobili telefonično zagotovilo karabinerske postaje na Premu, da ni nevaren element. Človek se nehote vpraša, čemu so potem takozvane »carte d'identita« če pa tudi z njimi niso naši nedolžni ljudje varni pred aretacijami. Mogoče so te izkaznice samo zato, da dobi država od posameznika letno 10 lir!

KARABINJERI UBILO ČOVJEKA, KOJE-GA SU DUGO TRAZILI.

Pazin, januara 1933. — Dogadja se da talijanski karabinjeri love po istarskim šumama jednog čovjeka po deset pa čak i trinaest godina. Bilo je takvih slučajeva. I onda ga jednog dana nadju i od straha — ubiju. Tako su na Poreštini ovih dana, nakon dugog traženja, našli na braču Liberača, Ivana i Danila Stifanića. Karabinjerska je patrola bila jaka. Pucali su u Stifaniće. Liberač je pao mrtav, a Danilo je teško ranjen, a Ivan ulovljen. Karabinjeri, koji su ih pobili slave se kao heroji.

PROMET TRČANSKE LUKE STRAHOVITO PADA.

Trst, januara 1933. — Objavljene su statistike o prometu trščanske luke u prvih jedanaest mjeseci godine 1933. — Čitav promet iznosio je 27 milijuna kvintali, dok je prvih jedanaest mjeseci 1932 čitav promet iznosio 31 i pol milijuna kvintali... Velik pad je na prvi pogled očit.

PROSLAVA KARLA LUSINE U PULI.

Pula, januara 1934. — U decembru je u Puli proslavljen u udruženju »Bjegunaca(?) sa Krka« Karlo Lusina, kojeg Talijani smatraju mučnikom za talijanstvo Krka. U decembru pada naime prva godišnjica njegove smrti. Počasnu stražu u udruženju držala je tim povodom fašistička omladinska organizacija iz Premanture, jer ona nosi ime Karla Lusine. Interesantno je, da se baš u Premanturi osnovala organizacija s tim imenom. U tom selu nema nijednog Talijana, pa će se zato tamonjni fašisti — negativi — s većim razumijevanjem boriti za — »talijanstvo« Krka...

Talijansko - arbarski irendentizam

ČUDNI GOVORI KRALJA ZOGUA.

Trst, januara 1934. Talijanski listovi javljaju iz Atene: Prema vijestima iz Tirana održao je kralj Ahmed Zodu prigodom proslave nezavisnosti jedan govor predstavnicima Arnauta sa Kosova i iz drugih krajeva pripojenih Jugoslaviji, koji su došli da manifestuju svoju privrženost »majci otadžbini« Albaniji. Kralj Zogu, pošto je potpisio, da je, preuzimajući skenderbegovu krunu htio da se nazove »kralj Arnauta« a ne kralj Albanije, da na taj način označi, da se smatra gospodarom svih Arnauta s ove i s one strane granice, potaknuo je delegaciju arnautskih irendentista, da očuvaju svoju vjeru u sudbinu njihove domovine, pozivajući ih, da uvjere svu kosovsku braću, da će on, vlada i svi patrioti učiniti sve što je moguće, da se ostvare velike aspiracije o sjedinjenju Kosova s kraljevinom Albanijom, koja je bez tih krajeva kao tijelo kojemu su otsječene ruke.

DUCA O MANJINAMA

U Rumunjskoj je pao kao žrtva internacionalnog fašizma, predsjednik vlade i šef liberalne stranke g. Jon Duca. Njega je fašizam maknuo s ovoga svijeta, jer je Rumunjsku vodio putem mira, uz Malu Antantu i Francusku, jer je propagirao demokraciju, jer se borio za slobodu svoje zemlje i za slobodu ljudi. On je i prama pitanju manjina imao ispravan stav.

U oktobru 1930 je Duca izazvao priličnu senzaciju, kad je na konferenciji liberalne stranke u Černovicama izjavio među ostalim ovo o pitanju manjina:

»Potpuno smo svjesni toga, da četiri milijuna građana, koji pripadaju manjinama u državi, imaju pravo na pravedan i bratski postupak. Manjine neka budu uvjerene, da će naša stranka u okviru ustava i u skladu sa državnim interesima respektovati manjinska prava, da će ispunjavati političke, vjerske, kulturne i ekonomske zahtjeve manjina, ukoliko budu i dok budu počivali na zakonskim osnovima.«

Mi se klanjamo sjeni velikog pokojnika, sjeni žrtve fašizma, sjeni Duce, koji je ovako govorio o manjinama. Nije ni čudo, da su ga predstavnici manjina u Rumunjskoj s najvećim pijetelom otpratili na vječni počinak...

IZ PRIPOVEDOVANJA KONFINIRANCA

Ljubljana, decembra 1933. (Agis.) »Predno smo prišli na mesto, kjer naj bi bili konfinirani, je dobil župnik nalogo, da pridiga ljudem o naš. Toda kako? Javiti je moral ljudem, da bo prišla skupina najvećih zločinca s katerimi kot dobri katoličani sploh ne smejo občeovati. Opozorjal jih je na vse težke posledice, ki bi jih imele zlasti mlajši, če pridejo v dotiko s takimi izobčenci družbe.

Temu primerno so ravnali tudi z nami. Pripeljali so nas v velikem spremstvu policije vklejene kot da bi bili najbolj nevarni elementi. Na cesti v mesto, ni bilo žive duše, a za okni so se videli radovedni obrazi. Gotovo se spraševali kako je mogoče, da so ti ljudje, ki jih vodijo tako vklejene res zločinci. Počasi se je eden ali drugi seznačil z domačini in stiki so postajali vedno tesnejši. Spoznali so pravo resnico. Župnik sam se je prišel opravičevati, a pozneje je obiskal nas konfinirance še škof. Ljudje so postali zaupljivi in marsikateremu smo lahko odkrito povedali o nasilstvih fašizma v domačih krajih.

Pismo iz Košane

Košana, decembra (Agis.) — Pri nas so lansko leto priredili v prostorih košanske šole nekaj gospodinjstvi tečaj za naša dekleta. Vodila ga je italijanska učiteljica, ki pa vsekakor ni bila takega vodstva zmožna, kar dokazuje velik neuspeh tečaja. Letos pa so otvorili tudi večerni tečaj italijanskega jezika za slovenske fante od 15 leta dalje. Da bi privabili v tečaj čimveč naših mladeničev, jim obljublja zaposlitev. Tečaj izrabljajo v to, da v najlepši luči slikajo Italijo, fašizem itd., da prikazujejo kako fašizem in Mussolini skrbijo za blaginjo Slovanov in cele Julijske Krajine, kako jim nudita najrazličnejše dobrote in privilegije. Poveljujejo italijansko znanje politiko, pred katero se je ponižal celo sam Stalin in poprosil da si ostane mogočna Italija v prijateljskih stikih s sovjetsko Rusijo. Vendar pa z zadoščenjem lahko ugotovimo, da imajo fašisti s takimi metodami pri naših zelo malo uspeha.

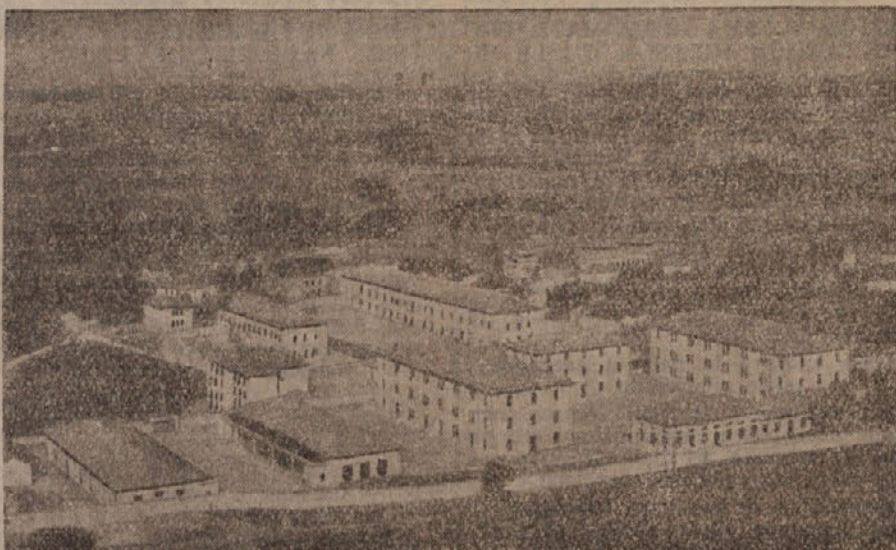
OBUPEN POLOŽAJ V NABRUŽINI

Novo doklade in davščine.

Nabrežina, 20 decembra 1933. (Agis.) — V času, ko nimajo ljudje niti za sol, se je izmislil nabrežinski podestat in je naplozil 50 lir nove davjate na vsako hišo za popravilo vaških poti. Vsota se je izterjevala z vso brezobzirnostjo. Delo so dobili le Lahi in čistokrvni fašisti. Domačini sploh niso prišli v poštev, čeprav so oni doprinešili največ žrtev. Tako je neki domačin šel k podestatu in ga prosil za delo pri popravilu poti. Župan ga je nahrulil češ: »Vam ščavi, se še predobro godi v Italiji«, ter ga je kaznoval radi vmešavanja v njegove posle z družino vred na sedem dni »lakote«. Ta nova kazen, ki so ji nadeli ljudje ime lakota, je danes v Nabrežini običajna kazen in obstoji v tem, da vsakega ki se kaj pregreši, izključijo za nekaj dni od občinskega kotla, kjer se kuha menaža za stradalajoče in brezposelne. Teh je danes v Nabrežini nad polovico vasi, če ne še več. Kdo bi si pred leti mislil, da bo prišlo tako daleč. Marsikdo, ki je včasih pošteno zaslužil in lepo živel ter si še kaj prihranil, danes stoji in čaka s šalo pred občinsko kuhinjo. Ko je podestat nahrulil našega ubogega delavca, da se Slovencem v Italiji predobro godi, je s tem gotovo mislil, da bo moral spraviti naše ljudi tako daleč, da bodo vsi čakali s šalami pred općinsko kuhinjo in bodo odvisni od njega.

Na kak zaslužek v kamnolomih sploh ni misliti in zdaj že dalj časa vse delo počiva. Tisti ki so delali, niso dobili že pet do šest mesecev plače. Zadnji obrok plače so prejeli ob priliki trgatve, ko so fašisti priredili nekako grozdno bitko in so prodajali italijanske grozdje. Vsak delavec je moral kupiti dva do tri kilograme grozdja.

OVAKO ITALIJA RADI ZA — MIR!

Skupina kazerama u Ilirskoj Bistrici

MINANJE MOSTOV

Sv. Lucija, decembra 1933. (Agis.) Most na cesti Sv. Lucija—Tolmin, ki vodi pri Zalogu preko Tolminke, so v zadnjem času na treh krajih podminali s stremini minami, in sicer pri krajih.

ZOPET NOVE CESTE.

Gorica, decembra 1933. (Agis.) — Z mirenskega vojaškega letališča so začeli graditi novo cesto proti Trstu. Ni dvoma, da bo cesta namenjena predvsem vojaškim svrham. Dosedanja cesta, ki vodi iz Gorice preko Mirna se je zaradi prevelikih ovinkov izkazala nepovoljna za hiter prihod v Trst. Nova bo skoraj ravna in kar najmoderneje urejena. Pri letališču se bo odcepila od stare, presekalca cesto Miren—Sovodnje, šla preko novega mostu čez Vipavo mimo Gabrij v Gol, itd. v Trst. Cesta je na grobo zgrajena že do Dola.

STRAH NAD ROJCAMI.

Gorica, 26. decembra 1933. (Agis.) — Malo pred prazniki je neki dan ravno opoldne dvignilo na noge vse kar leže in gre strašno tulenje siren ter vojaških trobent. Oficirji, ki so bili ravno pri kosilu so stekli na letališče. Nad Rojčami visoko v oblakih se je baje pojavil neznan zrakoplov, ki ni imel običajnih znakov. Strah je bil sprva tako velika, da si niso vedeli pomagati, in trije motorji, ki so dobili nalogo, da slede »neznanemu, niso hoteli na noben način delovati. »Neznano« je krožilo nad letališčem, okoli vrhov in ko je izginilo so se dvignili »izvidniki«, da bi mu sledili in ga legitimirali. Od tega dne je na letališču stalno v pripravljenosti nekaj letal, ki čakajo, da se spet pojavi tisto strašno visoko v oblakih. Takih in sličnih pojavov je bilo baje že več tudi nad drugim letališčem, a so šli mirno mimo. Takega razburjanja kot ga je zbudil slednji, pa do danes ni zbudil niti eden. Med našimi ljudmi kroži žet ta in ona na račun teh strahov ili pojavov. Strah ima velike oči, pa tudi dobra ušesa!

KMETJE S O OSTALI BREZ ODŠKODNINE.

Postojna, decembra 1933. (Agis.) — Vojaško letališče, dograjeno že pred kakim letom med Zalogom in Matenjo vasjo je zelo velikega obsega. Tu je zgubilo lepe njive in travnike nad 40 kmetov iz Rekitnika, nekaj iz Zaloga in Matenje vasi. Med temi so štirje kmetje, katerim so odvzeli vse polje. Letališče so pripravljali in gradili nad 2 leti. Prvo leto so dali kmetom nekoliko odškodnine, drugo leto pa so jim plačali zakupnino. Ko je bilo pa letališče dogotovljeno, so prečeni odvzeto zemljo in določili vrednost po 50 stotink za štirjaški meter. Kmetje so proti tej cenitvi protestirali, nakar so ostali brez vsake odškodnine. Tako in slično postopajo italijanske oblasti z našim itak že izmognanim kmetom. Letališče je poseljeno z deteljo, jo kosijo večkrat na leto, toda ne bivši lastniki te zemlje, pač pa italijanska tvrdka Prioli & Agosta iz Prestranka.

ITALIJA ČE U OVOJ GODINI POTROŠITI 23 MILIJARDA DINARA NA NAORUŽANJE.

Trst, decembra. — Fašistički listovi javljaju, da je fašističkoj komori podnesen predlog budžeta za narednu budžetsku godinu 1934—35. Za sad fašistički listovi donose samo izvod iz budžeta koji se odnosi na troškove na vojsku i to za kopnenu vojsku, za ratnu mornaricu i za avijaciju. Prema tim podacima predviđeno je u nacrtu budžeta: za vojsku 2.543.767.086.88 tal. lira, za ratnu mornaricu 1.224.780.477 tal. lira, a za avijaciju 720.000.000 tal. lira, ili ukupno za sve tri grane naoružanja 4.488.547.563.88 tal. lira, to jest nešto manje od 20 milijarda dinara.

Ovim troškovima, treba pridodati još tako zvane prikrivene troškove, koji se nalaze u raznim ministarstvima, naročito u ministarstvu za javne radove, jer se u toj partiji nalazi najveći dio takvih radova koji služe u vojne svrhe. Tako isto dio troškova iz partije saobraćaja i iz ostalih ministarstva ide na vojne troškove tako da se može računati, da Italija na naoružanje u slijedećoj godini predviđja najmanje 25 milijarda dinara.

Jugoslavenska granica u Furlaniji

Trst, januara 1933. — Prošlog mjeseca išla je u Milanu u izdanju »Casa editrice Marangoni« knjiga, koju je napisao poručnik talijanske vojske L. Passeri. Knjiga nosi naslov »Monte San Michele i ostale ratne kronike«. To je izdanje vrlo zapaženo u Italiji, jer je izdavač ozbiljan, a i zato, jer je knjiga vrlo lijepo opremljena. A ratna knjiga dosta se čita u Italiji i novine preporučuju takvu lektiru, da bi se ratnički duh širio među omladinom.

Medjutim, tom knjigom pisac čini izvjesnu propagandu za jugoslawenstvo onih krajeva, koji su potpali pod Italiju poslije rata. Jedno poglavlje te knjige nosi naslov: »Početak u Slavoniji«. Pisac opisuje svoje boravljenje u mjestu Chioprisu, koje se danas nalazi u videmskoj provinciji. On piše doslovno:

»Kad je slobodan izlaz, idemo u mjesto, da okusimo slavenski »fascino«.

Jedna žena iz Chioprisa priča poručniku Passeriju i on to bilježi u svojoj knjizi, da su u tom mjestu svi Slavenci »sono tutti slavi«.

Nadalje pisac tvrdi, da su »Slavenci oko donje Soče uvijek živjeli u nadi, da će se austrijske čete vratiti.«

Ovo je sve vrlo značajno i može da se sasvim lijepo nadoveže na ono, što o slavenstvu onih krajeva piše sam Benito Mussolini u svom »Ratnom dnevniku«, o čemu smo mi u Istri već pisali. I to je eto jedan i te kako objektivan sud o nacionalnom karakteru onih krajeva, koje je Italija po svršetku rata nepovlasno uzela i u kojima danas gospodari.

IDRIJSKI RUDNIK V NEVARNOSTI

Idrija, decembra 1933. (Agis.) Znamo je, da obstoja med Mussolinijem in državnim tajnikom za korporacije že dalj časa spor radi idrijskega rudnika. Državni tajnik je namreč mnenja, da bi bilo treba rudnik zapreti, ker ne prinaša državi oz. italijanskim finančnikom nikake koristiveč. Zaloge živega srebra, ki leže v skladiščih v Trstu so danes že tako velike, da bi lahko mirne duše zaprli rudnik za pet let. Razlika med režijskimi stroški in prodajno ceno za 1 kilogram živega srebra znaša okrog osemsto lir. Mussolini pa je mnenja, da bi se z ukinitvijo idrijskega rudnika škodovalo ugledu in prestižu fašistične gospodarske politike, ter zato zahteva na vsak način, da se čeprav v zmanjšanim obsegu in ob najbolj neracionelnem izkoriščanju rudnik še dalje eksploatira. Stevilo delavstva je padlo od 1200 na 400. Varnost dela pa je padla gotovo za 50 odst. Idriji, katere vse dejanje in nehanje je v glavnem odvisno le od rudnika, bi bila v obeh primerih možnost daljnega življenja.

IN ŠE ENKRAT JE IMEL MUSSOLINI PRAV.

Angleški tednik »Fascist Ateek« piše med drugim to-le:

»Mussolini je v enajstih letih odkar je rešil Italijo, vedno vodil reševanje mednarodnih problemov. Njegov je nacrt o štirideseturnem delovnem tednu, njegovi so najbolj radikalni in praktični načrti o razorožitvi, mnogo nad tistimi, ki prihajajo iz t. zv. demokratičnih in pacifiističnih držav. Demokratične države rade, in to je za njih značilno, kritizirajo Dučeja in njegove ideje, katerim pa po dveh ali treh letih slede in si jih osvoje.«

Mussolini ima navado reči, če kdo napada njega in njegov sistem: »Prišel bo morda dan, ko boste spregledali«. Res, čas bi bil, da bi prišel tisti dan, ko bodo »Fascist Ateek« in njegovi spregledali! (Agis.)

FASIZEM NE MARA MONARHIJE.

Italijanskemu fašizmu ni ljuba monarhična oblika države, vendar je z nekako »toleranco« prenaša, da bi se ne zameril močni rojalistični struji, ki ima zlasti med vojaštvom veliko moč. Vendar pa že vnaprej pripravljajo teren za odpravo monarhije. To se da sklepati iz besedila prisega, ki so jo morali podati visoki uradniki italijanske vlade. Običajna prisega, ki so jo ti morali podati pred nastopom svojih mest se je glasila: »prisegam, da ostanem zvest kralju in njegovim naslednikom in da bom zvesto služil domovini«. V prisegi ki so jo podali te dni člani narodnega sveta korporacij, pa so besede o naslednikih izpuščene. Splošno se sodi, da v Italiji ne bo odpravljena monarhija, dokler ostane sedanji kralj pri življenju. Po njegovi smrti pa namerava Mussolini odpraviti monarhično obliko države in vse kraljevske simbole in dati vso oblast deželo velikemu fašističnemu svetu, ki naj bi postal tudi naslednik Mussolinija samega. (Agis.)

IMENOVANJE V DIREKTORIJU fašistične stranke.

Trst, decembra 1933. (Agis.) — V fašističnem uradnem glasilu »Foglio d'Ordini« je bil objavljen nov nacionalni direktorij fašistične stranke, imenovan z Mussolinijevim dekretom. Vodja direktorija je še nadalje Ahil Starace. Za podtajnika sta imenovana prof. Artur Marcipati in advokat Adelchi Serena, za upravnega tajnika Ivan Marinelli, za člane pa: Edvard Mallasardi, ing. Ciril Martignoni, agronom Renco Morigi, dr. Andrej Ipolito, dr. Ottilij Bonino. Člani direktorija do v »Beneški palači« takoj prevzeli svoje posle.

VELIKANSKA BURJA IN ZAMETI NA KRASU.

Divača, decembra 1933. (Agis.) — Pred prazniki je divjala po vsem Krasu velikanska burja in nanašala ogromne kope snega. Ves promet po cestah je bil popolnoma onemogočen. Avtobus Trst—Divača—Senožeč ni mogel nad teden dni najaziti v Senožče v Trst. Ker je malo prej padal dež, so bile vse ceste tako poledenele, da se je mnogo ljudi poškodovalo. V Trstu je samo v teku enega dneva iskalo v bolnici pomoči okrog 500 ljudi, ki so se radi poledice ponesrečili. Obenem z burjo in zameti je nastopil tudi hud mraz, tako da ljudem primanjkuje kurivo. Vasem pa, ki so radi zametov odrezane od ostalega sveta, pretji, če se vreme ne izboljša, lakota.

DROBIŽ

DROBIŽ.

Italijanski karabinerji iz vseh delov Italije, se bodo peljali v Rim, da se pokolno Mussoliniju. Na Goriškem se zelo slovesno pripravljajo na to pot.

V balilu, je včlanjenih po najnovejših ugotovitvah nad 3 milijone dečkov od 7 do 14 leta.

Sežanske oblasti so pred nekaj dnevi zaplenile 31 konj, ki so bili baje vtihotapljeni iz Jugoslavije.

V okolici Rihenterka se zelo razširjajo bolezni tifus, škrlatica in olovski kašelj pri otrocih. Nekaj otrok je boleznih podleglo.

Franciška Černejeva iz Vrtojbe je pred kratkim umrla. S svojim soprogom gospodom Ivanom Černetom sta letos praznovala zlato poroko, ki pa jo je gospa obhajala na bolniški postelji. Naj ji bo lahka domača zemlja. — (Agis.)

POŠALJITE PRETPLATU

O FAŠIZMU IN DEMOKRACIJI

Zanimivo predavanje privatnega docenta dr. Borisa Furlana v društvu »Tabor« v Ljubljani.

Ljubljana, decembra.

Predavalni večer delavskega prosvetnega in podpornega društva »Tabor« so postali zelo priljubljeni in so vedno dobro obiskani. Tako je bilo tudi 21. decembra. Kemijska predavalnica na realni je bila dobro zasedena. Tema »o krizi demokracije«, ki si ga je izbral predavatelj priv. docent na univerzi in advokat dr. Boris Furlan je privabil najširše kroge.

Predsednik društva g. Štrekelj je predstavljal predavatelja, ki je uvodoma poudarjal, da se o krizi demokracije razpravljala danes samo še v onih deželah, ki so ohranile več ali manj neokrnjeno demokratsko tradicijo. V drugih državah, ki so s to tradicijo prelomile, se ne govori več o krizi demokracije, kajti po ideologiji teh držav je demokracija že premagana družbena oblika, ki se nikoli več ne povrne in ki je izgubila vsak pomen za obvladovanje današnjih mnogo preveč kompliciranih problemov. Glede protidemokratske usmerjenosti se je predavatelj oziral predvsem na hitlerizem in na fašizem. Svetovni nazor fašizma, ki trdi, da se z njim začne nova doba v zgodovini človeštva, je predavatelj poudaril v tem, da obstoja predvsem v poudarjanju absolutne vrednote in enotnosti italijanske nacije. Po fašizmu ne sestoji italijanski narod iz posameznikov, marveč je neka višja nadrejena enota, kateri morajo biti vsi posamezniki absolutno podrejeni in ji služiti kot sredstvo. Sporedno s tem poudarjanjem moralne politične in gospodarske enote italijanskega naroda gre nazirajoče o primatu politike nad gospodarstvom. Od vsega fašističnega sistema je duce, vodja in v tem pride do izraza po fašističnem naziranju dinamični princip proti statičnosti ustanov. Gospodarstvo je za fašizem problem volje, poudarja se moč in hierarhija, naravna podrejenost in nadrejenost vseh članov naroda in v zvezi s tem nujna neenakost posameznikov. Naravno, da po tej ideologiji ne pristojajo posameznikom proti občestvu nikake pravice, marveč samo dolžnosti. Najbolj besno se zaganja ta ideologija proti idejam svobode in enakosti posameznika, ki jih smatra kot znamenje degeneracije in posledice abstraktnih teorij, izročeni nam po francoski revoluciji.

V istih ideoloških smernicah se giblje tudi nacionalni socializem, ki prav tako poudarja primat nemškega naroda in njegovo absolutno vrednoto, ter se prav tako besno zaganja proti dogmi o enakosti. Tudi hitlerizem naglašuje moške principe sile, instinkte rase, hierarhijo družbene strukture in podrejenosti posameznikov višjemu objektivnemu smotru, ki ga je poklican ustvariti nemški narod. Obe gibanji sta imperijalistični in usmerjeni proti sosednim narodom, katere bi radi pritegnili v svoje območje. Obe gibanji poudarjata odločno bojno ideologijo proti vsakemu pacifizmu, katerega zastopa po njihovem mnenju gnala demokracija.

Raziskujoč vzroke, ki so dovedli do teh zibanj, je predavatelj navedel, da je bila demokratska ideologija res nekoliko abstraktna, da ni vpoštevala konkretnega človeka v njegovi naravni povezanosti, marveč je operirala z nerealnim likom individua, podobnega atomu. Že v prvi polovici preteklega stoletja se je poudarjalo, da zgolj politična svoboda in enakost brez konkretne materialne osnove pomeni malo. Izraz tega abstraktnega duha so bile pravne ureditve nekaterih držav, ki med posameznikom in organizirano politično oblastjo niso dopuščale nikake vmesne formacije, tako da se je naravni gon po združitvi moral izmisliti razne juridične zvišave. Tako je prišlo mnogokrat proti državnim volji do ustanovitve širokih in poklicnih organizacij, ki so po sili razmer dobivale vedno večji vpliv in bile postavljene nekako v sredi med vrhovno politično organizacijo in maso naroda. Vzporedno s tem je predavatelj omenil ideološka protidemokratska gibanja, posebno sociologa Pareta. V nasprotju z Marxom, ki je poudarjal primat gospodarstva, je Pareto videl osnovo vseh družb v gonski plasti, ki ostane neizpremenljiva in ki se izraža v volji po sreči, po moči, po nadoblasti itd. V vsaki družbi vlada je neka elita, v kateri se ti goni izživljajo. Pod njo stoji širša plast povprečne inteligence, ki ji služi, popolnoma spodaj pa široka masa. Vsi družbeni preokreti so le prememba ene elite po drugi, in obstoja neki zakon kroženja elit. Pareto je poudarjal potrebo po borbenosti buržoazije.

Predavatelj je analiziral vpliv teh ideologij na fašizem in hitlerizem in v zvezi s tem omenil, da se je na zadnjem kongresu francoskih socialistov poudarjalo, da predstavlja posebno hitlerizem reakcijo te buržoazije, ki se ni v nasprotju s pričakovanjem marksistov proletarizirala, marveč se borila za obdržanje svojega standarda. V nasprotju z bojno ideologijo fašizma in hitlerizma je avtor poudarjal, da ima demokracija več tisočletno duhovno tradicijo. Že pri nekaterih grških modrijanih najdemo nauk o naravni enakosti in svobodi vseh ljudi. Nato je na kratko orisal zgodovino tega duhovnega pokreta, ki se je preko krščanstva in reformacije, preko naravnih pravnikov 16. in 17. stoletja ustvaril kot politična sila v francoski revoluciji. Navzlic razum izročkom in izrabljanju te ideologije posebno v gospodarstvu, predstavila po predavatelju demokracija neminljivo vrednoto. Proti vojni ideologiji je demokracija odločno pacifistična.

VELIKI USPJEH NAŠIH ČAKAVSKIH PJESNIKA

BALOTINA PJESMA »MOJA MATI« PRO GLAŠENA JE OD KRITIKE — »NAJPROČUČENIJOM PJESMOM CILJELE HRVATSKE NAJMODERNIJE LIRIKE«.

U našem smo listu javili već, da je u Zagrebu izišla Antologija moderne hrvatske lirike i da su u tu antologiju ušli i naši istarski čakavski pjesnici. Kritika je s oduševljenjem popratila tu pojavu. Zagrebački »Jutarnji list« od 21. XII. 1933. donosi prikaz svog književnog kritičara i glavnog urednika Josipa Horvata, koji među ostalim kaže:

»Dobra trećina knjige posvećena je regionalnoj lirici.

Taj dio zapravo je najveća senzacija cijele publikacije.

Razasuti većinom po različitim časopisima, dijelom neobjavljeni (osim Domjanićevih čakavskih stihova), taj dio naše lirike zaista je ostao nepregledan i nepoznat.

A moguće tu se baš kriju najvrednija i najoriginalnija djela našega lirskog stvaranja

U tim stihovima u dijalektu pjesnici djeluju nekud neposrednije, iskrenije, to im je zaista materinski jezik, u kojemu mogu potpuno izraziti svoju najsuptilniju misao, najtahniji osjećaj. U dijalektu su potpuno slobodni, ne osjećajući stega uvijek manje više naučenoga, nakalamljenoga izražaja književnog jezika.

Susrećemo tu imena skoro sasvim nepoznata — pjesme, koje su zaista izvrledile da uđu u antologiju, zbir najboljega od najboljega.

Galovićevi i Domjanićevi čakavski stihovi relativno su dobro poznati. Pravi Galović zapravo je sadržan u ovim poluturnim, poluradnosnim čakavskim stihovima. Izvrsno se prezentira Tomislav Prpić — vanredne su stvari Nikole Pavića u međumorskome narječju. Naravski — regionalna antologija bila bi nepotpuna bez Nazorove »Galijotove pesni«, toga krika cijelog jednog naroda. Svakako su sastavljajući antologije pogrešili, kad nijesu u dijelu regionalne lirike označili akcenat — na pr. Tin Ujevićev divni »Oproštaj« težak je za čitatelja koji ne pozna akcenta splitskoga dijalekta

Drago Gervais i Mate Balota su Istrani — u svom narječju daju su pjesme, koje se ne zaboravljaju Balotina »Moja mati« lamenčno je najdublje pročišćena pjesma cijele naše najmodernije lirike

— dostojan završetak ove uspjele zbirke:

Moja mati je bila volika sirota, tuja je zemlju kopala, tuje podo je prala. Sva svoja lita odikala je od svoga života, i malo po malo sve je drugim razdavala.

Od vrha do dna su njoj dani biti puni radote, noći je živila u strahu i skrbi za drugo. Svakog je brime nosila sama od svoje dobrote, prez plaće je služila svima, bolje od najboljeg slugo.

Ona je ovce čuvala, drugi su vunu strigili, ona je prasce hranila, drugi su jili prkule. Sve ča je s mukom prikupila, drugi su jako digli;

od mrsa, vina i smokav, od sira i skute, i meni je čuda dala, a ja sam joj malo vrnuja, Daleko je ona od mene, sama kroz nina svoga.

Da prosj ča od blišnjega, ki zna ko ki bi je čuja, i kad bi Boga molila, Bog bi drugo pomoga.

Ne krije li se u toj pjesmi dubok simbol naše tragedije? Simbol muze sirotinjskog naroda?

Dok tako piše »Jutarnji list« u »Obzoru« od 20. decembra piše kritičar dr. Ivo Hergešić:

»No najljepše je »otkrice« hrvatska regionalna lirika, koja ispunja drugi dio (go-

tovo trećinu knjige). Od 190 pjesama — 40 je čakavskih i čakavskih. Ostale su štokavske. »Taj je omjer — vele urednici — uzet jedino stoga razloga, što se naročito htjelo istaknuti vrijednost regionalne lirike, kojoj do sad nije posvećivana gotovo nikakva pažnja«. Posve pravo.

A treba istaknuti, da to nisu neki filološko-nacionalistički kurioziteti, nego živa i prava poezija, koja ponekad nadmašuje svojom neposrednošću i jezičnim izražajem neke štokavske produkcije neštokavaca.

Nema sumnje, da je čakavska poezija Domjanićeva jače djelovala na publiku od štokavskih stihova Domjanićevih (koje često potcjenjuju); Galović je živli i — svakako — intimniji u svojim čakavskim popevkama (dok mu je štokavska lirika raskošnija, ali i hladnija). Osim ovih čakavskih pjesnika (kojima možemo pridružiti i Matoša) imamo dvojicu živih pjesnika-čakavaca: Tomislava Prpića i Nikolu Pavića, koji — čini se — ne zaostaju za svojim uzorima Prpićev zagorski »Paysage« ili Pavićeva »Medimurska«, pa »Križni put« ili »Tak je« — su mala remek-djela, koja faktično spadaju u svaku antologiju hrvatske lirike. Pavićeva čakavska zbirka »Pozableno cvetje« (Zlatar 1933.) ostala je na žalost gotovo posve nezapažena, premda ovaj regionalni pjesnik, koji tako virtuozno vlada dijalektom i umije biti tako savremen (tak je) i gotovo bi čovjek rekao — folkloristički vjeran zaslužuje puno priznanje.

I čakavska lirika slabo je (ili nikako) poznata zagrebačkoj publici.

Dvije čakavske pjesme Nazora (»Galijotova pesna« i »Seh — Duš — dan«), koje su s pravom glasovite, pa — pomalo barokni »Oproštaj« Tina Ujevića, i to je sve.

A ova nam antologija otkriva još trolicu čakavaca, koji nisu ništa neki prigodni stihotvorci, nego znatni regionalistički pjesnici, koji su obogatili hrvatsku liriku neprolaznim blagom.

To je Pere Ljubić sa otoka Hvara, koji je u Šibeniku izdao 1927. svoje »Bodulske pjesme«, Drago Gervais iz Opatije »Čakavski stihovi«. (Crikvenica 1927.) i Mate Balota — također Istranin, — koji do sada nije izdao nikakove zbirke, ali je snazan i samonikao talenat. Dok je Ljubić tipični »parnassien«, kojemu je svaka pjesma — slika, impresionistička vizija svijeta (Podne, Didi, Kampaneli), Gervais je sav u pokretu (Tanac, Briškula), rado priča i toplo se raznježuje (Nonić).

Mate Balota je »socialan« u najplemenitijem smislu (Kozla), srasao sa zemljom, koja ga je rodila.

A diskretno-sentimentalna i elegijska nota (Jena ljubav) ne isključuje trilezni realizam i mušku odlučnost. Pjesme »Moja mati« i »Moj otac«, koje zaključuju zbirku, najljepši su pjesnički spomenici, koje dijete može da podigne svojim roditeljima. Stihovi, koji nisu depilirani u antologiji, ni u školskoj čitanci.

Ovim regionalističkim dodatkom upozorili su urednici »Hrvatske moderne lirike« našu javnost na neke pjesničke pojave, koje bezuvjetno zaslužuju pažnju.

Donosimo ove kritike da potcrtamo značenje ne samo uspjeha naših čakavskih pjesnika, nego i zato, da svratimo pažnju naših čitatelja na njihove stihove, koji se u našem listu štampaju.

ŠTAMPA O NAŠEM BOŽIČNOM BROJU

PRIKAZ »JUGOSLOVENSKE REČI«, »JUTARNJEG LISTA« I »NOVOSTI«. U svom prvom ovogodišnjem broju »Jugoslavenska Reč«, tjednik, koji izlazi u Zagrebu piše o »Istri« ovako:

»Ovogodišnji broj istarskog emigrantskog lista »Istre« nimalo ne zaostaje za brojevima prošlih godina, koji su uvek imali reprezentativni karakter i posvema ga opravdavaju svojom značajnom sadržinom. Ti reprezentativni brojevi »Istre« predstavljaju ono što je najznačajnije u redovima istarskih emigranata. U njima je skupljen izabrani rad istarske emigrantske intelektualne elite.

Kako nam ne dopušta ograničenost prostora našega lista, da opširnije prikazemo ovogodišnji božićni broj »Istre« i da se podulje zadržimo na pojedinih prilozima, to ćemo ovaj put samo ukratko da istaknemo njegov značaj.

U božićni broj »Istre« dali su priloge gotovo svi istarski emigranti i slovenački i hrvatskog plemena. U tim se prilozima obrađuju problemi Julijske Krajine, prikazuje se Julijska Krajina kakva je bila pre i kakva je sada. Povlače se paralele i pokazuju rezultati koji su više nego negativni. Prikazuje se jedan život slovenskog življa pod vlašću Italije i njegovo duhovno i materijalno propadanje. Obraduje se i prikazuje pojava fašizma s gledišta demokratskog kao i problem manjina, koje se nalaze naročito u teškom položaju u Italiji. Prikazuju se duhovna stremljenja istarske emigracije i njena nastojanja. Lepo je zastupana i čista književnost koja ima nekoliko snažnih talenata u pesmi i prozi.

Sve u svemu. Reprezentativni brojevi »Istre« prikazuju, da istarska emigracija stoji na zamernoj visini i da se na nju treba gledati kao na važan i značajan faktor u jugoslovenskom kulturnom i političkom životu.

»Jutarnji list« piše: »Poput lanjskog božićnog i ovogodišnjeg uskršnjeg broja ovoga tjednika koji su bili zapaženi po svojim člancima, književnim prilozima u pjesmi i prozi i ostalom svojem sadržaju od saradnika poznatih većim dijelom u cijeloj našoj javnosti, izašao je i ovaj božićni broj lista »Istre« u svečanom formatu od 32 stranice sa mnogo interesatnog materijala. Od priloga hrvatskih saradnika ističu se i u ovom broju u prvom redu dvije pjesme Mate Balote, čakavskog pjesnika. Božićna noć i Ognjište, zatim pjesma Ante Dukića u Badnjoj noći, prilozil Rikarda Katalinca, Viktora Cara-Emina, Draga Gervaisa, prof. Nikole Zlica, Dragovana Sepića itd. Od slovenskih saradnika posilali su svoje priloge među ostalima književnik Ivan Pregelj, kritičar Ivo Grahor, novelist Bogomir Magajna, prof. dr. Lav Čermelj, pjesnik Joža Lavrenčić itd. Važno je napomenuti da su sve to sama poznata imena u hrvatskom odnosno slovenskim kulturnim redovima a njihovi beletristični i naučni prilozil, kojima se božićna »Istra« predstavlja, pružaju uz ostali brojni materijal i aktualne vijesti iz Istre, Trsta i Gorice, mnoštvo originalna i zanimljiva gradiva od šireg interesa, za bolje poznavanje ovih naših krajeva i njihova narodno-kulturnog profila.

Opširan prikaz našeg božićnog broja donose »Novosti« od 23. decembra. Taj list kaže u tom prikazu ovo:

»U Zagrebu izlazi već nekoliko godina list, koji vrši vrlo plemenitu zadaću: svakog tjedna na šest stranica toga lista piše se detaljna kronika o onome, što se događa danas s Jugoslavenima u Julijskoj Krajini pod Italijom. Ta jeziva kronika lišena svih suvišnih fraza, stvarna i krvava predstavlja dokument, koji će ostati, da se iz njega jednom sastavi historija. Svakog Božića i Uskrsa »Istra« izlazi u povećanom formatu i ti specijalni brojevi bivaju zapaženi, jer se dosta ističu vrijednošću materijala i obradjenih tema.

Božićni broj, koji je danas izašao donosi na naslovnoj strani značajnu i umjetnički jaku sliku poznatog slovenskog umjetnika France Goršeta. Na 32 strane donosi čitav niz beletrističkih radova, novela i pjesama i rasprava. Svaka stvar ima svoju istarsku notu, svaka rasprava obrađuje po jedno pitanje, koje interesuje Julijsku Krajinu.

»Novosti« zatim o svakom članku kažu po nešto i ističu ono što je najvrednije. Dugi članak završava se ovako:

»Da bi ovaj list, koji je tako potreban i koji tako dostojno izvršava svoju zadaću, mogao da nesmetano izlazi trebalo bi da se broj njegovih pretplatnika proširi i na krugove, koji nisu emigrantski«.

Mnoga društva i pojedinci uzeti su u rasprostru veliki broj kalendara, pa kako je sada na početku godine zbog našeg naslovanja potrebno da znamo, kako stoji s rasprodom, to ih sve molimo da nas o tome u kratko obavijeste. UPRAVA LISTA

BIJEG IZ DOMOVINE

Jedna dopisnica Saše Šantela iz propagandne serije u izdanju »Kluba akademikov« u Ljubljani

V zvezzi s tem je omenil predavatelj francoskega filozofa Bergsona, katerega najnoviša knjiga je strasten apel na človečanstvo in ki vidi v demokraciji prvi poizkus človeštva, premagati naravne bojne instinkte in nadomestiti zaključene družbe z otvorenim moralno vsega človeštva. Bergsonov misticizem kritizira tehniko in duh iznajdljivosti in jim očita, da so se premalo posvetili zadostitvi nujnih potreb človeštva in jih zanemarijali na škodo lukusa. Bergson zaupa, da se bo človeštvo

tik pred katastrofo zavedlo in da se bo po nekem zakonu naravne zanositosti zopet povrnilo k vrednotam duha in proti primatu materije ustvaril primat duha. Poudarja joč antitezo med tem zvišenim naukom in uvodoma omenjenim bojnim ideologijami je predavatelj glede Slovanov zaključil, da se morajo slej ko prej naslanjati na ideologijo demokracije, kateri dolgujejo svoje nacionalne države in ki jim edina jamči mednarodni obstoj.

NAŠI KOLONISTI

Iz kolonizacijskega odseka Saveza emigrantskih društva.

Posebno v sedanjih časih, ko je povsod težko dobiti zaposlenje, je za naše emigrante poljedelstvo važno, kako se bodo preživljali in kje in kako si bodo vstvarili bodočnost v Jugoslaviji.

Ravno to težko nalogo si je nadel kolonizacijski odsek z sedežem v Zagrebu, (Boškovičeva ul. 40), pa skuša da jo po možnosti reši z podporo vseh za to polklicanih faktorjev.

Odsekov odbor, ki je bil izvoljen na zadnjem kongresu v Ljubljani, kateremu načeluje goriški rojak g. Željko Vižintin, se je na svoji prvi seji prošil ter ima v vseh važnih mestih odbornike in sodelavce, ki bodo odsekovo delo pomagali.

Ker je bilo do sedaj več akcij za naseljevanje in mnogi niso znali, kam naj bi se obrnili za informacije, je sedaj tu zvezni odsek za kolonizacijo, ki bo zato skrbel. (Za odgovor je potrebno seveda priložiti potrebne poštne znamke).

Člani društva, ki so vključeni v Savezu, dobijo v kratkem potrebne informacije pri svojih društvih, da se tako olajša delo in stroški se zmanjšajo.

Odsekov odbor je prišel do zaključka, da je potrebno čimprej ustanoviti stalen urad za naseljevanje, ker je že delo tako naraslo in še bo raslo, in bo urad vršil to težko nalogo.

Odbor je tudi prišel do zaključka, da bo nujno potrebno vstanoviti čimprej emigrantsko denarno ustanovo, ki bo naseljenikom, posebno v začetku, v veliko pomoč in korist.

Da se vsaj najpotrebnejšim naseljenikom, ki so se letos naselili v Vardarski banovini, in še niso ničesar pridobili, omogoči kako pripomoč, apelira odsek na vsa društva in emigrante, da pošljejo svoje denarne prispevke na odsek v Zagreb, (Boškovičeva 40).

Prispjevali so do sedaj: Širca Din 50.—; Verdikon Din 20.—; Marčeta Din 30.—; Dr. Čučut Ciril Din 20.—; Rajčević Miljenko Din 20.—; Ante Čeh Din 50.—; Dr. Ražem Din 50.—; Vatovec Din 10.—; Dr. Brajša Din 10.—; Branko Goretinski Din 15.—; Dr. Srečko Zugla Din 50.—; Ivan Stari Din 20.—; Prof. Josip Demarin Din 20.—; Željko Vižintin Din 20.—; Josip Obat Din 20.—; Nikola Velčić Din 10.—; Sirk Martin Din 10.—; Mežić 10.—.

Božičnica Mariborskega „Nanosa“

Maribor, januarja 1934.

Na sveti večer je priredilo naše agilno emigrantsko društvo »Nanos« božičnico za vse brezposelne emigrante, da se spomnijo in praznujejo skupno z ostalimi Kristušovo rojstvo v svoji novi domovini, ker jim to ni bilo dano doma. Velika zahvala gre pri tem nesebičnim članom »Nanosa«, ki so z veliko požrtvovalnostjo pripravili našim brezposelnim tako lep večer.

V mali dvorani Narodnega doma se je zbralo okoli 150 emigrantov, izmed katerih je bilo nekaj čez 80 brezposelnih. Božičnico je otvoril tov. Guštin, ter voščil potrim vsem vesele božične praznike in podal nato besedo g. dr. Fornazariču, ki je v svojem govoru osrečil naše fante, da zro zopet z upanjem v bodočnost. Po govoru se je prižgalo na sredi dvorane nahajajoče se božično drevo, pri katerem je bilo obdarovanih nekaj nad 50 brezposelnih. Sledila je skromna večerja ter zakuska s čajem in potticami, ki so jih spekle in podarile emigrantske gospodinjice za naše brezposelne. Pri zakuski je zapel oktet društva »Nanos« nekaj pesmi in neki tovariš je nato prečital še nekaj člankov iz našega glasila »Istre«, primernih za ta večer.

Pozabiti ne smemo tudi naših tamburašev, ki so med odmori neumorno igrali. Po programu pa se je predsednik »Nanosa« tov. M. Kralj v lepem govoru spomnil naših bratov v neodrešeni domovini, ki brez nas praznujejo božične praznike in ki z nestrpnostjo pričakujejo trenutka, ko bodo zopet skupno s svojimi dragimi praznovali božične praznike. V srce segajoče besede govornika, ki je sam eden tistih, ki so zbežali pred nasiljem naših tiranov, so zbudile v marsikomu britke spomine na kruto usodo našega ljudstva.

S tem se je končal večer, ki je prinesel našim obupnim mladeničem vsaj nekaj brezskrbnih trenutkov ob božičnem drevesu.

(b.)

Društvo »Nanos« se potom najpristrčnejše zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da je božičnica tako lepo uspela.

Posebna zahvala naj bo tem potom izrečena g. irenfeldovi, tvrdki Pinter in Lener, ter ostalim mariborskim tvrdkam, ki so s kakršnemkoli darom pripomogle prireditvi te božičnice.

DESETGODIŠNJICA RADA ZASLUŽNOG PRIJATELJA ISTRE.

Ovih dana slavio je Šef jugoslovenske iseljeničke službe gospodin dr. Fedor Aranicki desetgodišnjico službe u toj važnoj grani socijalne uprave. Gospodin Aranicki ima ogromne zasluge za organizaciju rada naše države na polju zaštite emigranata i imigranata. Mi Istrani doseljenici imali smo u dru Aranickom uvijek dobro i odanog prijatelja koji je u najtežim momentima naše egzistencije pomagao našem svijetu gledokod i kolikozod je mogao. Mi se pridružujemo srdačnim čestitkama

MLADINSKA SEKCIJA CELJSKE „SOČE“ DELUJE

Protj koncu oktobra je oživela mladina Celjske »Soče«, ki ima zopet svoj Mladinski odsek, se redno vsak teden sestaja, predava, debatira, deklamira, recitira, kaže sploh veliko zrelost in zmožnost za društveno življenje!

Na 1 sestanku obnovljene sekcije je predaval predsednik društva, profesor Gorup o Doktorju Antonu Požarju, velikem borcu za osvobodjenje Slovenstva na Primorskem. On je ostal do konca zvest borbi za slovansko bogoslužje! Tov. Fili je prečital spomenico mladine društvu, v kateri utemeljuje potrebo in važnost mladinskega odseka v društvu. Na 2 in 3 sestanku je tov. Fili čital referat z idejnega tečaja saveza, o razmerju emigrantov do domačinov. Pohvalno moramo omeniti deklamacije tov. Rožanca, Čebularja, Daneva in drugih.

Med nami je vse polno temperamentnih recitatorjev: Kosmač, Cigoj, Rožanc, Cergol, Bradač so prišli že na vrsto! Drugi čakajo prilike in časa! Ta sestanek, ki se vrši vsak petek, je nujno potreben! Če bi mladina imela več časa, bi prav tako številno in vztrajno obiskovala sestanke dvakrat in trikrat na teden!

Na dan Rapalla se je mladina izkazala s propagando s prodajanjem žalnih značkov in raztrošanjem letakov in kot dramska sekcija! Na predvečer so tov. Rožanc, Čebular in Cigoj eva kot člani dram. sekcije gostovali s simboličnimi slikama »Pot bolesti« in »Zemlja naša jugoslovanska« pri bratskem društvu »Orjem« v Trbovljah. »Pot bolesti« je sestavljen verno po besedilu instoimenske Gradnikove zbirke, tov. Makarovič. Tekst za drugo sliko je tov. Rožanc našel v »Pohodu« in iz tega naredil nekaj popolnoma svojega; on je režiral obe sliki. V sliki »Pot bolesti« je omenjena trojica nastopila prvič v Črnomlju na emigrantskem taboru in šele v tretje v Celju, vedno zrelo, dovršeno! Na 5 sestanku je predaval tov. Ciril Kosmač o Preglju (ob njegovi petdesetletnici). Kosmač je očrtal pisateljevo življenje, njegov umetniški razvoj in recital na koncu Pregljevo novelo »Matkova Tina«. Kot umetnik nam je Kosmač podal pravo sliko Preglja. Predsednik prof. Gorup je na 6 sestanku predaval o nadškofu Sedeju, katerega spominu je bil posvečen ta večer. Tov. predsednik je podal jasno in nazorno veliko delo tega našega moža, ki je umrl kot žrtev fašizma, njegovo življenje, trpljenje, ki ga je užil od Lahov in njegov čist in močan značaj. Recitala sta spominu velikega škofa in Slovana tovariša Rožanc in Cergol primerni pesmi.

Na 7 sestanku je govoril tov. Makarovič o problemu Vinete, potopljenega praslovanskega mesta med otokom Usedom in otočkom Rudenom, oziroma Ružano.

Pokazal je nesramno falsificiranje naše prazgodovine od nemške strani. Ločil je »germanski« Jansborg (Homec). Wolin, in Jume (Gumne), Adama Bremenskega, vsak sebi, in pokazal, da niti enega teh krajev ne moremo identificirati z Vineto, kot to hočejo nemški znanstveniki samo da umažejo slovansko mesto in narod. Pokazal je zvezo vprašanja v Vineti s problemom Kornov in Venetov na jugu, ki imajo isto ime, za mesto na laguni (Venetia), za narod in za božanstvo (Veles—Velen!).

Debata, ki se je razvila je spravila na dan vprašanje revizije današnje meje in možnost podpiranja te naše zahteve z zgodovino. Za prihodnji sestanek je v načrtu izjavljanje vsakega posameznega člana o reviziji mej; kam bi se eden in drugi postavil in kako bi jo zagovarjal.

Ze iz tega poročila je jasno, da se mladina celjske Soče resno bavi z našimi vprašanji in da je v marsikaterem emigrantsko-političnem vprašanju edina.

Ker se do danes ni javljalo »Istri« obširnejše o teh sestankih mladinskega odseka, naj navedemo par važnejših predavanj v tem letu (kronološko): Tov. Orožen: Naša generacija in jugoslovenska misel; ravnatelj Glasbene maticе, g. Sancin: O delu naših dedov, po ljubilejni številki Edinosti; tov. Makarovič: o slovanski politiki; tov. dr. Mikuletič, ki je bil duša sekcije in govoril in debatiral skoro pri vsakem sestanku; tov. Koželi: o majski deklaraciji; o zadnji avstro-italijanski vojni; Bergine: o Soči in njenem območju; Misja: zakaj smo izgubili Koroško; tov. ki noče biti imenovan, je govoril o propagandi za našo stvar in kritiziral knjigo »Jugoslavija e la pace europea«; Gabršček: o tolminskem punktu; prof. Gorup: Naša narodna zgodovina; dr. Mikuletič: kot kronist, o pozigu Narodnega doma v Trstu; Kosmač: Iredentizam v primorski literaturi — recital nam je svoj noveli: »Student Peter« in »Cerkvenik Martins«. Omeniti je še čitane važnih člankov iz »Istre« in odlomkov publiciranih del, n. pr. je tov. Floriančič čital »Italija in fašizem«, dr. Mikuletič pa dr. Čoka »Problem Jul. Kraj, i poslednji medjunarodni dogadjaji«, itd. Tako čitanje je vse nekaj drugega nego površno hlastanje skozi kolone časnikov.

Novo ustvarjeni, bolje preroljeni mladinski sekciji je torej voščati vse najboljše! Priznati je treba, da je tu kras društva, tu cvet, ki prinese v bodočnosti bogat sad. Načelnik odseka je tov. Rožanc, od katerega pričakujemo, da bo svojo nalogo vestno izpolnjeval in držal mladino skupaj; Mladina pa — samo pogumno naprej, preko zastarelih fraz, do novega našega človeka, ki bo domovini premaknil meje do koder se bo njemu zdelo. — (m.)

PRIMORSKA ŽENA

Celje, 2 januarja.

»Primorska žena« je bil naslov predavanja, ki se je vršil v petek 29. dec. 1933. v prostorih celjske Soče. Predavateljica iz Ljubljane je v prav lepo zasnovanem govoru podala sliko trpljenja in uspešnega delovanja naše primorske žene.

Podala je razvoj ženskega gibanja predvsem v dobi po svetovni vojni, ko je imela primorska mati veliko in važno nalogo, nadomestiti svojim najmlajšim učitelja, katerega je oblast porinila doli na jug. Po vojni je bilo osnovanih mnogo ženskih društev, ki so bila predvsem dobrodelna. Skrbela so za vzgojo otrok, jih pošiljala v kolonijah na počitnice, jih pozimi dolačila. Prirejala so tudi tečaje za vezenje in kar je najvažnejše, izdajala so časopise in revije. Saj vemo, da je »ženski svet« doma tam doli in, da je bil prav plodovit v letih 1923—1929. Predhodnika sta bila lista »Jadranka« in »Slovenka«. Ta list, »ženski svet« je še bolj povezal dela naših Primork in posepešil delo v društvih in kmalu ni bilo večjega kraja, kjer ne bi uspevalo kako žensko društvo. Nastala je potreba po nekakšni zvezi številnih društev in res je bi-

lo 1. 1927. ustanovljen v Trstu Osrednji odbor vseh ženskih primorskih društev. Društva so prav lepo uspevala do 1. 1928. To leto pomeni smrt ženskemu pokretu. Oblast je polagoma ukinjala društvo za društvom in življenje se je morala umakniti za okna in vrata in še globlje v srca.

Tudi v Istri so bile naše Primorke marljive. L. 1925. je radilo nešteto novih društev s istimi nalogami, kot so jih imela sestrskaa društva v Trstu, Gorici, Tolminu i dr. Naša žena je reševala dom, reševala je naš jezik. A to napredujoče delo je zbadalo oblast v oči in enako je tudi v Istri letnica 1928. prinesla smrt našim agilnim ženskim društvom v Primorju. Oblast je prekinila vse delovanje in pustila naši ženi le še pobožne Marijine družbe in še te pod najstrožjim nadzorstvom. A ta udarec ni uklonil naše žene in matere, ona se pripravila in pripravila svoje otroke na oni veliki dan, ki mora priti.

Predavateljica je žela za svojo temeljito in prav lepo podano snov mnogo odobravanja številnega avditorija, kajti v malem lokalu se je zbralo okoli 60 Sočanov, Sočank in gostov. — Še več takih predavanj!

—ir.

VOJVODINA ZA JULIJSKU KRAJINU

VELIKA MANIFESTACIJA NAŠE MISLI U BEODRI PRILIKOM SVEČANOG OTVARANJA NOVOG SOKOLSKOG DRUŠTVA

Beograd, decembra 1933.

Beodra, gradić sa 4000 hiljada stanovnika, lijepo uređeno i gostoljubivo mesto, leži u banatskoj ravnici na pruzi Subotica—Pančevo, imala je 17 decembra rijetku svečanost prilikom otvaranja novoosnovanog Sokolskog društva, koja se pretvorila u srdačnu manifestaciju ljubavi prema jednodruštvenim porobljenim braći u Istri, Trstu i Gorici.

Baš na dan, kada se u Zagrebu i širom cijele zemlje na najsvečaniji način proslavila rođendan Kralja Aleksandra, Beodra je svečano otvorila jednu novu eru u svom kulturnom životu prvim nastupom svojih mladih školova.

Na inicijativu g. Nikole Ilića, učitelja, pozvalo je Sokolsko društvo u Beodri. Čiji je starješina energični patriota g. Milisav Stajić, učitelj, naše udruženje »Istra-Trst-Gorica« iz Beograda, da pošalje svog delegata na tu svečanost, koji bi izložio stanje

naše manjine pod Italijom. Naše udruženje poslalo je arhitekta Antu Lorencina, da ga zastupa, da u ime naše emigracije iznese prilike, pod kojima živi naš narod u Istri, Trstu i Gorici. Tom prilikom je našem delegatu ukazana srdačna pažnja, koja se za njegovog govora pretvorila u snažni izliv ljubavi prema našem narodu u Istri.

Beodra je na tu svečanost poslala svoju mladu i rodoljubno građanstvo na čelu sa svojim pretsjednikom općine.

Ove dvorane bile su prepune gostiju, kada je počelo predavanje, koji je bio u glavnom namijenjen našoj stvari i za čiji uspjeh valja istaći pomenutu gg. Milisava Stajića i starješinu Sokola, Nikolu Ilića, učitelja, koji se starao oko igrokaza i deklamacija, a za sokolske vježbe vrlo vrijednog i agilnog g. Aleksića, načelnika Sokolskog društva.

Program akademije bio je ovaj: 1. Pozdravni govor: g. Milisav Stajić, starješina;

2. »Ostajte ovde«, recitacije Padočin, Kristina; 3. Jugoslovenski Sokoli: vježbe; 4. Prosvjetne vježbe; 5. Sletske vježbe; 6. »Hej trubaču«, simbolične vježbe; 7. »Petka«, simbolične vježbe; 7. »Mojoj Istri« od R. Katalinića recitacije Milena Dimitrijević; 9. Predavanje o Istri, govori u ime I. T. G. u Beogradu ing. Ante Lorencin; 10. »Nada Istre« od Škalca.

Vježbe naraštaja i članova bile su dobro izvedene, a naročito je oduševio gledaoce nastup članica, koje su simboličnu vježbu izvele sa puno razumjevanja. U komadu »Nada Istre« nastupili su kao diletanti u ulozu muža: Aleksić Miloš, žene: Dimitrijević Vida, Srbina; Karadžić Vasa, Hrvata: Pušić Desimir, Slovenca: Durin Nadin, kćerke: Đurčin Stojanka, sina: Đurčin Miloš.

Prije samog komada iznio je arh. Ante Lorencin stanje našeg naroda u Julijskoj Krajini, medju ostalima opisao položaj našeg školstva, učitelja, cjelokupne prosvjete, ekonomskih i kulturnih prilika.

Teške ekonomske i političke prilike bile su povodom da naši omladinci dadu i svoje živote za našu ideju i tu se sa pijetetošom cijeli skup sjeća naših palih heroja Gortana, Miloša, Valenčića, Marušića i Bidovca.

Sam govor našeg pretsjavnika bio je i dobar uvod u sam komad, tako da je on bio potpuno shvaćen od prisutnih i glumci-diletanti burno nagradjeni pleskanjem, koje su oni i zaslužili svojom marljivošću i dobrom glumom.

Nakon programa nastalo je veselje, koje je potrajalo do zore u dobrom raspoloženju, a naša je misao našla u ravnom Banatu jedan veli broj odličnih pristalica i Beodra se može mirne duše ubrojiti u red onih mjesta, koja našu ideju duboko u svoja srca urezuju. Za to neka im je ovdje izrečena hvala.

DELOVANJE EMIGRANTSKEGA DRUŠTVA „KRN“

ZA SREZA ČRNOMELJ, METLIKA

Po emigrantskemu taboru od 6 avgusta je društvo nadaljevalo z delom. Nastopila je zima in pokazala se je potreba pomoči do naših revnih emigrantov — uboge dece raztrešene širom naše Bele Krajine. Ljubljana je poslala za Božičnico 300 Din podpore. Ne smemo pozabiti tudi na domače dobrotnike, ki so znatno pripomogli lajšati gorje malčkov, ki so bili primorani tako mali zapustiti rojstno hišo in izkati gostoljubja v svobodni domovini. Posebno zahvalo izrekamo g. Tajnerju, ki je te reveže obdaroval z bogatim darom svojih volnenih izdelkov. Enaka zahvala g. Koremu veletrgovcu za darovano blago.

Domenili smo se, da priredimo Božičnico skupno z sokolskim društvom in vodstvom osnovne šole v Črnomlju — v sokolski dvorani. Okoli visoko okrašene božične smreke in kupa skromnih daril, so razvrščene mize polne nedolžnih otročičev med katerimi se bodo tudi mali nedolžni begunci veselili v krogu gostoljubnih domačinov. Hvaležni smo javnosti, ki je tudi tem revežem priskrbelo primerno zadoščenje in veselje.

V nedeljo 14 januarja 1934 ima emigrantsko društvo Krn svoj redni občni zbor. Zdržimo se v krogu primorske mize in položimo račun našega enoletnega delovanja. Kakor smo se 6 avgusta pokazali, hočemo tudi 14 januarja manifestirati našo idejo.

Občni zbor se vrši v Črnomlju ob 1 popoldne v stekleni dvorani hotela Lackner z sledečim dnevnim redom:

1) Poročilo predsednika; 2) poročilo tajnika; 3) poročilo blaginjnika; 4) dopolnilne volitve in 5) slučajnosti.

Apeliramo na člane da ob tej priliki poravnajo članarino za leto 1933 in po možnosti za polovico 1934. Izdajale se bodo novim članom legitimacije.

Smrt ugledne goričanke v Pragi

Iz Prage je dospela črno obrobljena vest, da je umrla gospa Dorica Volfova, soproga kapitana češkoslovaške žandarmerije g. Josefa Volfa. Bila je po rodu iz ugledne rodbine Sušmeljeve iz Beovljaku pri Prvačini na Goriškem. Njen pokojni oče je bil eden izmed najuglednejših posestnikov v okolici in nekaj časa tudi župan v Prvačini, brat Berto ki ga je pobrala ob koncu vojne hripa, pa znan kmetijski in sadlarski strokovnjak. Pokojnica se je v mladosti mnogo in agilno udeleževala v nacionalnem življenju goriških Slovencev in to kot načelnica prvaškega Sokola in predsednica podružnice družbe sv. Cirila in Metoda, ki je zlasti v Prvačini lepo uspevala. Imel jo je vsakdo rad, kdor jo je poznal. Bila je preprosta, skromna, ljubezniva in zelo inteligentna žena. Širom Vipavske doline pa je bila znana tudi po svoji dobrosrčnosti in radodarnosti napram siromakom, ki so jo blagrovati kot svojo dobrotnico. Svoje z žalostjo zagrebene solnčne domovine ni pozabila tudi v svoji novi češkoslovaški domovini in je rada prihajala s svojo družino od časa do časa v svoji ljubljani domači kraj v prelepo Vipavsko dolino. Ob poročilu o njeni prežgoderi smrti se bo pač orosilo marsikatero oko to- in onstran meje. Razen soproga, velikega prijatelja nas Jugoslovenov, zapušča v največji tugi še hčer Slavico, visokošolko in sokolico in sina Pepička. Pokopali so jo ob veliki udeležbi občinstva v rodbinsko grobnico na Olsanskem pokopališču v Pragi minulo soboto dne 30 decembra. Blago ženo bodo ohranili vsi, ki so jo poznali, v spoštljivem spominu. Naj ji bo lahka svobodna bratska zemlja češka! V. J.

U ovim snješkama možete izaći u najgorem nevremenu. Kožne cipele i noge ostaju Vam potpuno suhe. U njima nosite cipele od latica za Din. 49.—

69.-

69.-

Vrsta 5705-21

Otmena cipela od svilenog atlasa, sa ukrasom na nartu. Uz najskuplju večernju toaletu najprikladnija

79.-

Vrsta 2945-11

Cipele za svaku priliku od dobrog boks sa kožnim djonom i potpeticom. Praktične i ukusne. Od laka za Din. 99.—

99.-

Vrsta 2055

Udobne ali elegantne cipele od tople vunene čohu su ukrašenom obrubom od kramera. Za oseljive noge u zimsko doba nenadoknadive.

Zahvaljujemo se našim mušterijama za povjerenje

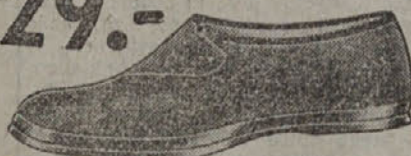
koje smo uživali preko cijele godine,
našim poslovnim prijateljima
za pomoć i savjesnu saradnju,
našim saradnicima za vjeran rad
i razumjevanje služiti mušterijama.

Obećajemo

da ćemo do poslednjeg daha ostati vjerni zavjetu Tomaša Bate:
služiti jugoslovenskoj javnosti.

Bata

29.-

Naše tople „ZEPE“ za rad kod kuće i u dvorištu najpodesnije su. Nepromočive su, jer imaju gumeni djon. Dječije Din. 25.—, muške Din. 35.—

49.-

Za Vaše mališane najbolje odgovara ova cipela od finog boks sa kožnim djonom.

45.-

Za dječake, koji nikad ne miruju evo dobrih visokih cipela od jake masne kože sa izdržljivim gumenim djonom. Vel. 35-38 Din. 59.—

79.-

Vrsta 6262-21

Štrapačna cipela za zimski sport od jakog dublboxa sa kožnim djonom i petom.

99.-

Za rad u hladnim prostorijama nenadoknadive. Izradjene su od tople vunene čohu sa nepromočivim gumenim djonom.

99.-

Cipele za svetac i blagdan, koje usavršujemo već 30 godina. Svaki dan su bolje i svaki dan jeftinije.

129.-

Elegantna cipela prošivana na ram. Izradjena od najboljeg boks sa kožnim djonom kožnom, petom.

149

Elegantne cipele od telećeg boks, gornji deo kombiniran sa toplom čohom. Zbog svoje otmenosti nazvane „DIPLOMATKE.“

MUŠKE ČARAPE:

Pamučne	Din. 5.—
Svilene	Din. 7.—
Flor	Din. 10.—

SRETNU NOVU GODINU

želi svim svojim
mušterijama najsrdacnije

TIVAR

ODIJELA

ŠTEDIONICA SAVSKE BANOVINE U ZAGREBU

OSNOVANA NA TEMELJU UREDBE BANA SAVSKE
BANOVINE OD 4. OKTOBRA 1930. BROJ 20.267/I. 1930.

SREDIŠNJICA ZAGREB
TRG STJEPANA RADIĆA BR. 6
TELEFON 32-56

PODRUŽNICA OSIJEK
ŽUPANIJSKA ULICA BR. 4
TELEFON 6-07

ULOŠCI NA ULOŽNIM KNJIŽICAMA DIN 37,000.000.—
ULOŠCI NA TEKUĆEM RAČUNU DIN 47,000.000.—

PRIMA ULOŠKE NA ULOŽNICE I TEKUĆE RAČUNE.
PODJELJUJE VJERESIJE OPĆINAMA, GRADOVIMA,
ZEMLJIŠNIM ZAJEDNICAMA, IMOVNIM OPĆINAMA,
ZATIM HRVATSKIM SELJAČKIM I SRPSKIM ZEMLJO-
RADNIČKIM ZADRUGAMA.

SAVSKA BANOVINA PREUZIMA ČITAVOM SVOJOM
IMOVINOM I PRIHODIMA NEOGRANIČENO I NE-
OPOZIVO JAMSTVO ZA SVE OBVEZE ŠTEDIO-
NICE SAVSKE BANOVINE U ZAGREBU, A NA-
POSE ZA ULOŠKE I NJIHOVO UKAMACENJE.